

Sygn. akt IV CSK 461/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (przewodniczący)

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej
[...]
przeciwko Krajowej Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej w [...]

z udziałem interwenientów ubocznych po stronie powodowej:
[...]

oraz z udziałem interwenientów ubocznych po stronie pozwanej:
[...]

o ustalenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 14 czerwca 2017 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 7 października 2015 r., sygn. akt I ACa .../15,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Powódka Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa [...] wniosła o ustalenie, że postanowienia § 52 ust. 2 pkt 3 i § 52 ust. 7 statutu pozwanej Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej w [...] (dalej: Kasa Krajowa) są nieważne z powodu ich sprzeczności z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, a mianowicie z art. 54 ust. 1 i art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych (t. jedn. Dz. U. 2013 r., poz. 1450 z późn. zm. - dalej „u. o s.k.o.k.”), które nie przewidują utworzenia w Kasie Krajowej innych funduszy oprócz wymienionych w tych przepisach, w szczególności funduszu reklamowo – promocyjnego, a także z art. 43 i art. 44 ust. 5 u. o s.k.o.k., które nie przewidują możliwości prowadzenia przez Kasę Krajową działalności reklamowo – promocyjnej na rzecz zrzeszonych w niej kas.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa, podnosząc, że fundusz promocyjny nie stanowi funduszu własnego, a ponadto, że przyjęcie wskazanych przez powódkę postanowień statutowych było dopuszczalne w świetle wynikającej z przepisów ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (t. jedn. Dz. U. 2013 r., poz. 1443 z późn. zm., dalej: „pr. spółdz.”), zasady autonomii woli stron i samorządności spółdzielni.

Sąd Okręgowy w [...] wyrokiem z dnia 22 stycznia 2015 r. uwzględnił powództwo. Ustalił, że powódka jest członkiem pozwanej Kasy Krajowej na zasadzie przymusowego zrzeszenia się na podstawie art. 41 ust. 2 u. o s.k.o.k. Zgodnie z § 52 ust. 1 statutu pozwanej tworzy ona, jako fundusze własne: fundusz udziałowy i fundusz zasobowy, natomiast na podstawie art. 52 ust. 2 statutu tworzy ona ponadto fundusz stabilizacyjny, fundusz kredytowo – inwestycyjny i fundusz reklamowo – promocyjny. Z § 52 ust. 7 statutu pozwanej wynika, że fundusz reklamowo – promocyjny powstaje z rocznej składki w wysokości ustalonej corocznie przez zarząd Kasy Krajowej, podawanej do wiadomości kas do końca lutego każdego roku, nie wyższej jednak niż 1,2 ‰ aktywów każdej kasy, liczonych na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego, płatnej w równych ratach kwartalnych w terminie do ostatniego miesiąca każdego kwartału. Pozwana przyznała, że w 2011 r. wpłaty na fundusz reklamowo – promocyjny stanowiły jej przychód, a od 2013 r. jest on ewidencjonowany w jej pasywach.

Komisja Nadzoru Finansowego decyzją z dnia 22 lipca 2014 r., jako organ nadzorczy, odmówiła zatwierdzenia statutu Kasy Krajowej, w tym § 52 ust. 2 pkt 3 i ust. 7. W związku z tym Sąd ten zauważył, że dokonana przez niego ocena powyższych postanowień statutu nie różni się od stanowiska zajętego w decyzji Komisji Nadzoru Finansowego.

Sąd pierwszej instancji uznał, że sporne postanowienia statutu, jako sprzeczne z ustawą, są nieważne. Nie ma znaczenia dla tej oceny sposób ewidencji wpłat na ten fundusz. Ustawa o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych nie zezwala pozwanej na utworzenie funduszu reklamowo – promocyjnego i zobowiązanie zrzeszonych kas do płacenia na ten cel składki. Ustawa ta w ogóle nie przewidywała możliwości utworzenia takiego funduszu,

który powstał wyłącznie na podstawie statutu Kasy Krajowej. Zgodnie z art. 43 u. o s.k.o.k. Kasa Krajowa nie może prowadzić innej działalności niż określona w tej ustawie lub ustawach odrębnych. Z kolei zgodnie z art. 44 ust. 1 u. o s.k.o.k. Kasa Krajowa prowadzi działalność wyłącznie na rzecz swoich członków. Katalog czynności, które może wykonywać Kasa Krajowa na rzecz swoich członków ma charakter zamknięty i został wyczerpująco określony w art. 44 ust. 2 u. o s.k.o.k. Przepis ten nie przewiduje działalności reklamowo – promocyjnej. Kasa Krajowa nie może więc prowadzić takiej działalności na rzecz swoich członków.

Wprawdzie z art. 44 ust. 5 u. o s.k.o.k. wynika, że Kasa Krajowa może prowadzić na rzecz kasy lub jej członków działalność inną niż określona w art. 44 ust. 2 tej ustawy, to jednak jest to możliwe jedynie na podstawie umowy zawartej z kasą, o której informuje Komisję Nadzoru Finansowego. Podstawą działalności jest umowa indywidualnie zawarta między kasą a Kasą Krajową. Na podstawie art. 44 ust. 5 u. o s.k.o.k. nie można narzucić żadnej kasie obowiązku zawarcia umowy lub jej treści ani obowiązku korzystania z usług Kasy Krajowej.

Sąd Okręgowy podkreślił, że za ważnością kwestionowanych postanowień statutu nie może przemawiać argument, że postanowienia te nie zostały uchylone przez same kasy na mocy uchwał podejmowanych na Walnych Zgromadzeniach Kasy Krajowej, mimo zgłoszenia takiej propozycji w latach 2013 – 2014.

Powyższy wyrok został zaskarżony przez pozwaną

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 7 października 2015 r. oddalił w całości apelację pozwanej. Sąd Apelacyjny oparł się na materiale dowodowym zebrany przed Sądem pierwszej instancji oraz aprobował i przyjął za własne ustalenia faktyczne dokonane przez tamten Sąd. Podkreślił jednocześnie, że ocena zasadności powództwa została dokonana przez Sąd Okręgowy wyłącznie w oparciu o samodzielną analizę zgodności spornych postanowień statutu pozwanej z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, przy czym nie miał żadnego znaczenia charakter prawny spornego funduszu reklamowo – promocyjnego, przyczyny jego wprowadzenia oraz sposób jego księgowania tego funduszu, a mianowicie czy stanowi on fundusz własny pozwanej Kasy Krajowej, czy też inny fundusz. Decydujące znaczenie ma bowiem wyłącznie to, czy zgodnie

z obowiązującymi przepisami taki fundusz w ogóle może istnieć w pozwanej Kasie Krajowej bez względu na to, czy należałoby go traktować jako jej fundusz własny, czy jako fundusz o innym charakterze (specjalnym, celowym itp.). Inaczej mówiąc, chodzi o to, czy Kasa Krajowa ma podstawy prawne do obciążania swoich członków obowiązkiem uiszczania składek na rzecz utworzonego przez nią funduszu reklamowo – promocyjnego. Niezależnie od charakteru prawnego tego funduszu ostatecznie chodzi bowiem o pieniądze, a zatem o to, czy zrzeszone w pozwanej Kasie Krajowej podmioty, będące odrębnymi od niej podmiotami prawa (osobami prawnymi), mogą być zobowiązane do dokonywania świadczeń na rzecz innego podmiotu, czyli w tym wypadku Kasy Krajowej. Innymi słowy, czy takie podmioty mogą być zobowiązane do dokonywania kosztem własnego majątku przysporzeń na rzecz innego podmiotu.

Oceniając tę kwestię, Sąd Apelacyjny rozważył w pierwszej kolejności, czy w obowiązujących przepisach istnieje podstawa prawna do utworzenia przez Kasę Krajową funduszu reklamowo – promocyjnego, natomiast druga kwestia była związana z tym, czy w razie przyjęcia, że nie ma powyższej podstawy, istnienie tego funduszu może być wyprowadzone z regulacji zawartej w art. 44 ust. 5 u. o s.k.o.k.

Odnosząc się do pierwszego zagadnienia i stanowiska pozwanej upatrującej w treści art. 46 ust. 4 z dnia 29 września 1994 r. ustawy o rachunkowości (t. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 330 z późn. zm. – dalej, jako ustawa o rachunkowości) podstawy prawnej tworzenia kwestionowanego funduszu, zgodnie z którym zakładowy fundusz świadczeń socjalnych oraz inne fundusze tworzone na podstawie odrębnych przepisów, niezaliczone do kapitałów (funduszy) własnych, wykazuje się w pasywach bilansu w grupie zobowiązań jako fundusze specjalne, Sąd Apelacyjny wskazał, że statut pozwanej, obowiązujący jedynie te podmioty, które są połączone ze sobą stosunkiem członkostwa w Kasie Krajowej, nie może być uznany za źródło prawa przedmiotowego o charakterze powszechnie obowiązującym a zatem nie stanowi on przepisów odrębnych, o których mowa w art. 46 ust. 4 ustawy o rachunkowości.

Rozważając następnie, czy fundusz reklamowo – promocyjny może istnieć

na podstawie art. 44 ust. 5 u. o s.k.o.k., który dopuszcza prowadzenie przez Kasę Krajową innej niż określona w ust. 2 tego artykułu działalności na rzecz kasy na podstawie umowy zawartej z tą kasą, Sąd Apelacyjny przyjął, że statut Kasy Krajowej lub szerzej statut spółdzielni, bo przecież do pozwanej w zakresie nieuregulowanym ustawą o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych stosuje się przepisy o spółdzielniach osób prawnych (zob. art. 41 ust. 1 u. o s.k.o.k.), nie może zostać uznany po prostu za umowę w rozumieniu art. 44 ust. 5 u. o s.k.o.k. Sąd Apelacyjny wskazał, że nawet aprobując stanowisko pozwanej o umownym charakterze jej statutu należy mieć na względzie, że jest to umowa o szczególnym, swoistym charakterze (*sui generis*) albo inaczej – jest czynnością prawną zbiorową zbliżoną tylko do umowy, ale pomiędzy poszczególnymi (wszystkimi) członkami Kasy Krajowej, a nie między nimi z jednej strony a Kasą Krajową z drugiej strony. Statut bardzo istotnie różni się od umowy, ponieważ może on obowiązywać również takie podmioty, które go nie aprobuja i nie zgadzają się z nim, ale nie są w stanie skutecznie doprowadzić do jego zmiany. Także z tego punktu widzenia trudno więc uznać, że może on stanowić umowę, o której mowa w art. 45 ust. 5 u. o s.k.o.k.

Poza tym, Sąd Apelacyjny wziął pod uwagę, że w przepisach ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych ustawodawca posługuje się zarówno pojęciem „statut” (zob. odnośnie do spółdzielczych kas oszczędnościowo – kredytowych zwłaszcza art. 8 ust. 1 w/w ustawy oraz co do Kasy Krajowej – art. 53 u. o s.k.o.k.), jak i pojęciem „umowa” (w art. 44 ust. 5 u. o s.k.o.k.). Uznał wobec tego, że skoro racjonalny z założenia ustawodawca jednocześnie posługuje się w tym samym akcie prawnym oboma pojęciami, widocznie na potrzeby powyższej ustawy nadaje im różne znaczenia. W przeciwnym razie, gdyby ustawodawca chciał dopuścić możliwość utworzenia przez Kasę Krajową innych – niż wymienione w art. 54 i art. 55 u. o s.k.o.k. – funduszy, w szczególności funduszu reklamowo – promocyjnego, bezpośrednio na podstawie jej statutu, to w art. 44 ust. 5 tej ustawy użyłby po prostu tego pojęcia zamiast posłużenia się pojęciem „umowa”. W ten sposób, bezpośrednio z woli samego ustawodawcy, wyłączona jest możliwość utożsamienia statutu z umową lub zrównania go w skutkach prawnych z umową, o którą chodzi w art. 44

ust. 5 u. o s.k.o.k.

Obligatoryjny charakter członkostwa SKOK-ów w Kasie Krajowej, w odróżnieniu od banków spółdzielczych, które mogą zrzeszać się dobrowolnie w różnych związkach spółdzielczych jak i treść przepisów ustawy o s.k.o.k., nakazują dokonywanie ścisłej, restrykcyjnej wykładni tych przepisów i nie pozwalają na wyprowadzanie kompetencji lub uprawnień Kasy Krajowej z takich regulacji, z których wyraźnie one nie wynikają. Wobec tego niedopuszczalne jest uznanie, że w świetle jednoznacznie brzmiących przepisów ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych, dotyczących: 1) funduszy, jakie mogą być tworzone przez Kasę Krajową, 2) zakresu działalności, jaką Kasa Krajowa może prowadzić, i to wyłącznie, na rzecz swoich członków, 3) umownych podstaw prowadzenia przez nią na rzecz swoich członków ewentualnej innej działalności niż określona w art. 44 ust. 2 u. o s.k.o.k., możliwe jest utworzenie spornego funduszu reklamowo – promocyjnego wyłącznie na podstawie statutu pozwanej.

Z tych względów uznając, że pozwana nie wykazała, aby powyższy fundusz mógł zostać przez nią utworzony na podstawie jej statutu traktowanego czy to jako przepisy odrębne w rozumieniu art. 46 ust. 4 ustawy o rachunkowości, czy to jako umowa z jej członkami, o której mowa w art. 44 ust. 5 u. o s.k.o.k., Sąd Apelacyjny oddalił w całości apelację pozwanej Kasy.

Pozwana Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa w [...] wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, którą oparła na obu podstawach wymienionych w art. 398³ § 1 k.p.c. Według skarżącej do naruszenia prawa procesowego doszło przez nierozważenie części zarzutów apelacji sprzecznie z art. 378 § 1 k.p.c. oraz przez sporządzenie uzasadnienia wyroku w sposób nieodpowiadający wymaganiom stawianym w 328 § 2 k.p.c. Poza tym w ramach podstawy wymienionej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. w skardze zarzucono naruszenie art. 58 § 1 k.c. przez uznanie za nieważne kwestionowanych postanowień statutu a ponadto naruszenie art. 43, 44 ust. 2 i 5 oraz art. 54 ust. 1 u. o s.k.o.k. przez uznanie, że przepisy te sprzeciwiają się istnieniu w Kasie Krajowej funduszu reklamowo – promocyjnego oraz naruszenie w art. 46 ust. 4 u. o s.k.o.k., przez przyjęcie że statut Kasy nie może być uznany odrębny

przepis. Na tych podstawach pozwana Kasa wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutów obrazy przepisów postępowania, trzeba podnieść, iż wobec odpowiedniego stosowania art. 328 § 2 k.p.c. w postępowaniu apelacyjnym (art. 391 § 1 k.p.c.) uzasadnienie sądu apelacyjnego nie musi zawierać wszystkich elementów wymaganych dla uzasadnienia orzeczenia sądu pierwszej instancji, jednak powinno zawierać takie elementy, które ze względu na treść apelacji i na zakres rozpoznania, są niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy. Uzasadnienie orzeczenia musi być zrozumiałe i dokładnie wyjaśniać, na jakich ustalonych przez sąd faktach opiera się wyrok (postanowienie co do istoty) i w jaki sposób fakty te sąd kwalifikuje w ramach zastosowanych przepisów prawa materialnego. W przypadku, gdy sąd drugiej instancji podziela ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji wystarczające jest wskazanie, że została dokonana taka ocena. Wyjaśnienie podstawy prawnej rozstrzygnięcia w orzeczeniu sądu drugiej instancji polega między innymi na wykonaniu wynikającego z art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku odniesieniu się i ocenie wszystkich istotnych zarzutów prawnych podniesionych w apelacji (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2010 r., III CSK 288/08, nie publ., wyrok z dnia 18 sierpnia 2010 r., II PK 46/10, nie publ.; wyrok z dnia 26 stycznia 2011 r., I PK 168/10, nie publ.);

Według dominującego poglądu judykatury, o uchybieniu przepisowi art. 328 § 2 k.p.c. można mówić jedynie w tych wyjątkowych przypadkach, gdy uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie ma wszystkich koniecznych elementów bądź zawiera kardynalne braki, które nie pozwalają na kontrolę rozstrzygnięcia, gdy treść uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2011 r., I UK 325/10, nie publ.; z dnia 6 lipca 2011 r., I CSK 67/11, nie publ.; z dnia 2 czerwca 2011 r., I CSK 581/10, nie publ.; z dnia 9 maja 2013 r., II UK 301/12, nie publ.; z dnia 28 listopada 2014 r., I CSK 735/13, nie publ.). Oceniane w ten sposób uzasadnienie wyroku z Sądu

Apelacyjnego spełnia te wymagania. Zawiera ono nie tylko akceptację dotychczasowych ustaleń faktycznych, ale także wyjaśnia podstawę prawną rozstrzygnięcia nie tylko przez odesłanie do wywodów Sądu pierwszej instancji, ale w drodze własnej analizy sprzeczności kwestionowanego postanowienia statutu Kasy Krajowej z art. 43 i 44 ust. 2 i 5 u. o s.k.o.k. w brzmieniu obowiązującym w chwili wyrokowania.

Trzeba też zważyć, że art. 43 w pierwotnym brzmieniu nie uległ zmianie, a dotychczasowa treść art. 44 ust. 1 i 2 u. o s.k.o.k. została uwzględniona w art. 44 w brzmieniu obowiązującym od dnia 12 czerwca 2013 r. (ustawa z dnia 19 kwietnia 2013 r., Dz.U. z 2013 r. poz. 613).

Pozwana, odwołując się do treści art. 378 § 1 k.p.c., podniosła nieuwzględnienie w rozważaniach Sądu drugiej instancji zarzutu apelacji związanego z treścią art. 45 ust. 5 u. o s.k.o.k. W związku z tym trzeba podnieść, że przepis ten nie tylko że nie został przytoczony w apelacji, ale nie pozostaje on w żadnym merytorycznym związku z oceną kwestionowanego postanowienia statutu. Ma to istotne znaczenie albowiem dla wykazania uchybienia przepisom postępowania niezbędne jest, aby uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Jeśli zaś uznać, że w istocie wnoszącej skargę kasacyjną chodzi o art. 44 ust. 5 u.o s.k.o.k., to trzeba mieć na względzie, że Sąd drugiej instancji odniósł się zarówno do jego treści jak i możliwości zastosowania, zwłaszcza w kontekście rozumienia użytego w nim określenia „umowa”.

Ponieważ nie zostały uwzględnione zarzuty skargi kasacyjnej dotyczące przepisów postępowania, podstawą oceny zarzutów naruszenia prawa materialnego stały się ustalenia faktyczne będące podstawą zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

W tym zakresie Sąd Najwyższy podziela w całości pisemne wywody Sądu Apelacyjnego, uznając, iż nie doszło do naruszenia przepisów wskazanych w skardze kasacyjnej. Wymaga też podkreślenia, że granicę rozważań Sądu Najwyższego wyznaczają podstawy skargi kasacyjnej (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Poza nieważnością postępowania przed sądem drugiej instancji, braną pod uwagę przez Sąd kasacyjny z urzędu, do zmiany wyroku Sądu drugiej instancji lub jego

uchylenia może dojść tylko z przyczyn wskazanych w skardze kasacyjnej.

Przed przystąpieniem od analizy zarzutów naruszenia prawa materialnego niezbędne jest podkreślenie, że zgodnie z art. 41 u.o s.k.o.k. Kasa Krajowa jest spółdzielnią osób prawnych zrzeszającą wszystkie spółdzielcze kasy oszczędnościowo kredytowe, które są spółdzielniami (art. 2 u.o s.k.o.k.). Ponieważ członkostwo kas jest obligatoryjne, przymusowe nałożenie na nie jakichkolwiek obowiązków finansowych związanych z tym członkostwem, musi mieć normatywną podstawę. W związku z tym należy uwzględnić, iż stosownie do treści art. 43 u.o s.k.o.k. Kasa Krajowa nie może prowadzić dowolnej działalności.

Zakaz ten wynika jednoznacznie z treści art. 43 u. o s.k.o.k., według którego Kasa Krajowa nie może prowadzić innej działalności niż działalność określona w niniejszej ustawie lub w ustawach odrębnych. W samej ustawie, a zwłaszcza w jej art. 44 ust. 2 nie uwzględnia się czynności przez Kasę Krajową w zakresie działalności reklamowo – promocyjnej. Nie uwzględniają jej też odrębne ustawy, przy czym wniosek ten opiera się także na prawidłowo dokonanej przez Sąd drugiej instancji wykładni art. 44 ust. 5 u. o s.k.o.k. dopuszczającego wyjątkowo wykonywanie przez Kasę Krajową także innej działalności na rzecz pojedynczej kasy lub jej członków, ale jedynie na podstawie indywidualnej umowy zawartej z zainteresowaną kasą. Wnioski te potwierdzają także przepisy art. 54 i 55 u. o s.k.o.k., które wskazują rodzaje funduszy własnych Kasy Krajowej oraz szczegółowe zasady wyodrębniania funduszu stabilizacyjnego, tworzonego dla realizacji celów, o których mowa w art. 42 tej ustawy.

Pozostając przy postanowieniach art. 44 ust. 5 u. o s.k.o.k., poza już przytoczonymi przez Sąd Apelacyjny argumentami związanymi z posłużeniem się w tym przepisie pojęciem „umowa” należy wskazać, że przepis ten wymaga zawarcia umowy z poszczególną kasą, a dodatkowa działalność odnosi się tylko do tej kasy. Oznacza to, że działalność reklamowo promocyjna na rzecz kasy może być podejmowana tylko za indywidualnym porozumieniem z daną kasą. Bezpośrednią podstawą prowadzenia tej działalności przez Kasę Krajową nie jest ani ustawa, ani postanowienie statutu, ale indywidualna umowa z kasą. Dlatego

słusznie podnosi się w uzasadnieniu stanowiska Komisji Nadzoru Finansowego, że nie można na podstawie art. 44 ust. 5 u. o s.k.o.k. narzucać jakiegokolwiek kasie, a tym bardziej jej członkom, obowiązku zawarcia takiej umowy, jak też jej treści, a w konsekwencji – obowiązku korzystania z usług Kasy Krajowej w zakresie reklamowo promocyjnej, obowiązku finansowania takiej działalności Kasy Krajowej, a stosunki prawne wynikające z art. 44 ust. 5 tej ustawy nie mogą być kształtowane statutem Kasy Krajowej.

W podsumowaniu dotychczasowych rozważań uzasadnione jest stwierdzenie, że postanowienia § 52 ust. 2 pkt 3 i 7 statutu Kasy Krajowej są sprzeczne z treścią przytoczonych przepisów.

W art. 86 ust. 2 u. o s.k.o.k. nałożony został na Kasę Krajową obowiązek dostosowania statutu do postanowień tej ustawy w terminie 9 miesięcy od dnia jej wejścia w życie tj. od dnia 27 października 2012 r. i przedstawienia tego statutu do zatwierdzenia Komisji Nadzoru Finansowego. Kasa Krajowa przedstawiła Komisji Nadzoru Finansowego do zatwierdzenia statut, jednak zawiera on postanowienia sprzeczne ze wskazanymi przepisami art. 44 ust. 1 i 2 w zw. z art. 43 u. o s.k.o.k. Do obowiązującego w Kasie Krajowej statutu mają zastosowanie postanowienia nowej, przyjętej dnia 5 listopada 2009 r. ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych. Przemawia za tym nie tylko wynikający z 86 ust. 2 tej ustawy obowiązek dostosowania dotychczasowych statutów do nowej ustawy, ale także art. 279 § 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze mający zastosowanie do Kasy Krajowej z mocy art. 41 ust. 1 u. o s.k.o.k. Wynika z niego, że w razie sprzeczności określonymi postanowieniami statutu a przepisami ustawy zmieniającej prawo spółdzielcze zastosowanie mają przepisy ustawy zmieniającej (zob. w tym zakresie wyrok Sądu Najwyższego z 6 października 2016 r., IV CSK 826/15, OSNC 2017, z. 6, poz. 69). Dlatego uzasadniony jest wniosek, że po wyznaczonym przez ustawodawcę terminie do dostosowania statutu Kasy Krajowej do postanowień nowej ustawy, dopuszczalne jest poddanie kontroli zgodności postanowień tego statutu z przepisami nowej ustawy. W nowej ustawie ustrojowej o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych nie przewidziano sankcji w razie stwierdzenia sprzeczności postanowień statutu z przepisami nowej ustawy. Wskazane okoliczności, a zwłaszcza nałożony przez ustawę obowiązek

dostosowania dotychczasowego statutu Kasy Krajowej do nowej ustawy oraz odpowiednie zastosowanie art. 279 § 2 Prawa spółdzielczego uzasadniają zastosowanie do postanowień statutu sprzecznych z nową ustawą sankcji przyjętej przez Sądy *meriti*, nawet przy uwzględnieniu dominującego w judykaturze Sądu Najwyższego stanowiska, że statut spółdzielni jest szczególnym rodzajem umowy a zatem jest instytucjonalnie związany z reżimem cywilnych czynności prawnych (zob. w tym zakresie orzecznictwo przytoczone przez Sąd Najwyższy w wymienionym wyroku z dnia 6 października 2016 r.).

Nie można zgodzić się z wnoszącą skargę kasacyjną, iż ustawowej legitymacji do przyjęcia kwestionowanych postanowień statutu można poszukiwać w art. 46 ust. 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. Zgodnie z jego brzmieniem: „Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych oraz inne fundusze tworzone na podstawie odrębnych przepisów, niezaliczone do kapitałów (funduszy) własnych, wykazuje się w pasywach bilansu w grupie zobowiązań, jako fundusze specjalne”. Odwołanie się w tym przepisie ustawy regulującej publicznoprawne obowiązki z zakresu prowadzenia rachunkowości do „odrębnych przepisów” należy rozumieć, jako odesłanie do przepisów prawa przedmiotowego o charakterze powszechnie obowiązującym. Takiego charakteru nie ma statut spółdzielni i to pomimo prezentowanych sporadycznie w orzecznictwie poglądów opowiadających się za uznaniem statutu spółdzielni za akt normatywny prawa przedmiotowego w sytuacji, kiedy ustawa w oznaczonej materii odsyłała do postanowień statutu (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2009 r., V CSK 86/09 nie publ.; z dnia 16 maja 2003 r., I CKN 377/01, nie publ.). Pomimo to statut mógł pozostawać jedynie źródłem norm prawa wewnętrznego, a od dnia wejścia w życie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej bez żadnych wątpliwości nie mieści się w przyjętym w jej art. 87 - 94 zamkniętym katalogu źródeł prawa.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną pozwanej Kasy Krajowej.

aj